

lerseneste år indført bestemmelser om patienters retsstilling på områder, hvor en særlig regulering er fundet nødvendig, fordi de almindelige retsregler ikke længere anses at beskytte patienterne i tilstrækkeligt omfang.

Således skete der med loven fra 1992 om et videnskabetisk komitéssystem og behandling af biomedicinske forskningsprojekter - med senere ændringer i 1996 - med virkning fra 1. oktober 1992 en lovfæstelse af komitésystemet, ligesom forsøgspersoners retsstilling blev sikret gennem detaljerede regler for information og samtykke (lovbekendtgørelse nr. 221 af 4. marts 1997). Med lov nr. 504 af 30. juni 1993 blev med virkning fra 1. januar 1994 indført en almindelig adgang til aktindsigt for patienter i helbredsoplysninger. Med lov om patientforsikring, jf. lovbekendtgørelse nr. 228 af 24. marts 1997, blev med virkning fra 1. juli 1992 indført en erstatningsordning, hvorefter patienter hurtigere og lettere end efter de almindelige erstatningsregler kunne opnå erstatning for skader opstået under sygehusbehandling. Endvidere er der med lov nr. 1120 af 20. december 1995 om erstatning for lægemiddelskader med virkning fra 1. januar 1996 indført en ordning, hvorefter patienter hurtigere og lettere end efter produktansvarsloven kan opnå ret til erstatning for lægemiddelskader.

Herudover har de faglige foreninger, f.eks. Lægeforeningen, i deres etiske regler m.v. fastsat bestemmelser for medlemmernes relationer til patienterne.

2.4. Internationalt - andre lande

De internationale organisationer m.fl. har i stadig større omfang taget spørgsmål om patientrettigheder op til behandling.

F.eks. har verdenssundhedsorganisationen WHO fra det europæiske regionalkontor i København i marts 1994 udsendt: »A Declaration on the Promotion of Patients' Rights in Europe« om patienters rettigheder i de lande, der hører under regionskontoret.

Retten til en menneskeværdig behandling er stadfæstet i flere internationale konventioner. Det fremgår bl.a. af artikel 7 i FN's internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder, at ingen må udsættes for tortur eller for grusom, umenneskelig eller fornedrende behandling. Samme bestemmelse indgår også i artikel 3 i Europarådets konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder: »Den europæiske menneskerettighedskonvention«, og af konventionens artikel 5 fremgår det, at enhver har ret til frihed og personlig sikkerhed. I forbindelse med sygdomsbehandling er det kun

tilladt at berøve en person friheden, hvis det er tilladt ved lov, og kun hvis det er for at forhindre spredning af smitsomme sygdomme eller på grund af mental sygdom, alkoholisme eller stofmisbrug.

Europarådet har i november 1996 vedtaget: »Konvention om menneskerettigheder og biomedicin«. Konventionen er sendt til ratifikation i de enkelte medlemslande. Konventionen indeholder regulering af alle centrale problemstillinger inden for patientretten, f.eks. om informeret samtykke, beskyttelse af personer, der mangler evnen til at give samtykke, beskyttelse af privatlivet, regler for videregivelse af helbredsoplysninger, beskyttelse af den menneskelige arvmasse, regler for videnskabelig forskning, m.v.

Europaparlamentet og Rådet har med direktiv 95/46/EF af 24. oktober 1995 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og fri udveksling af sådanne oplysninger, der skal gennemføres af medlemsstaterne senest 3 år herefter, også reguleret brugen og videregivelsen af patientoplysninger. Justitsministeriet har nedsat et udvalg, der skal implementere direktivets regler i dansk ret, og et lovforslag herom forventes fremsat i folketingssamlingen 1997/98. Den regulering af patienters retsstilling, der er foretaget i lovforslagets kapitel 5 om tavshedspligt og videregivelse af helbredsoplysninger, ligger inden for rammerne af direktivet. Lovforslagets øvrige bestemmelser berører ikke EU-retten.

Finland har med virkning fra 1. marts 1993 vedtaget en lov om patienters retsstilling og rettigheder (lov nr. 785 af 17. august 1992), der primært samler de ovenfor nævnte grundlæggende generelle rettigheder for patienten i forbindelse med information og samtykke, tavshedspligt, patientvejledning m.v.

Norge har i august 1997 udsendt et udkast til lovforslag om patientrettigheder, som ligeledes samler de ovenfor nævnte generelle regler om patienters retsstilling samt medtager visse regler om patienters ret til valg af behandlingssteder m.v.

3. Lovens afgrænsning og anvendelsesområde

3.1. Afgrænsning

Loven regulerer de grundlæggende regler vedrørende patienters selvbestemmelse og de regler om information, aktindsigt og helbredsoplysninger, der er en forudsætning for, at patienten kan varetage sine interesser i forholdet mellem patient og sundhedsperson. Målgruppen for loven er således patient og sundhedsperson.